

uitvoerig verhaal daarvan kan men vinden o. a. bij James Goodman in zijn *The Origin of the Reformed Church in Germany* 1887, p. 333 en v.v.

¹⁵⁾ Goodman a.w. p. 245 wijst daarop terecht: „Proud queen that she was, she was not accustomed to being condemned. And she seemed that clause as referring especially to herself.”

¹⁶⁾ Dr Heinrich Heppe, *Geschichte des deutschen Protestantismus* Bd IV, blz. 5 en vv.

¹⁷⁾ Volgens Heppe a.m. blz. 17 en Goodman a.w. p. 245 zouden ook de Zwitsersche Kerken dit laatste verklaard hebben, wat echter niet juist is. Zooals later blijken zal, hadden de Zwitschers met het plan, waarvan in de uitnoodiging gewag werd gemaakt, om een algemeene Confessie op te stellen, niet veel op. Zuleger, de raadsheer van den Paltsgraaf, verklaarde dan ook wel, dat de *Boheemsche* broeders dit geantwoord hadden, maar wat de Zwitsers betrof, zei hij, voorzichtiger, alleen, dat „de Paltsgraaf aan hun bereidwilligheid niet twijfelde”. (*Hospinianus Concordia Discors* p. 90).

¹⁸⁾ Wat dit Frankforter Convent betreft, waarvan de geschiedenis eigenlijk nog niet geschreven is, heb ik gebruik gemaakt van de notulen, welke Petrus Datheen, die vermoedelijk scriba was, van de beraadslagingen gemaakt heeft; ze werden door Prof. Thysius bewaard en zijn ten deele uitgegeven in *Gerdes' Scrinium Antiquarium* Tom 1, Paus 1, p. 192—197 in een noot gevoegd bij de *Apologia Reformatarum in Belgio Ecclesiarum*, door Pierre Loyselleur de Villers tegen de opstellers van de *Formula Concordiae* geschreven; en voorts van hetgeen Hospinianus in zijn *Concordia Discors* 1607 daarover meedeelt in Cap. XVI *Acta Conventus indicti Francofurti* p. 89—92.

Wat D. Blondel in zijn *Actes Authentiques des Eglises Reformées de France, Germanie etc touchant la paix et charité fraternelle* 1655 aangaande dit Convent meedeelt, bevat niets nieuws en geeft alleen weer wat Hospinianus verhaalt. De namen der afgevaardigden zijn nog 't volledigst door Fr. W. Cuno opgegeven maar compleet is deze lijst zeker niet, want in de notulen van Datheen komen meer namen voor o. a. Copius, predikant te Neustad, en een zekere Rupellanus, terwijl uit de acta der Synode van Sainte-Foy in 1577 gehouden, blijkt dat uit naam der Fransche Kerken ook een zekere Ernard het Convent heeft bijgewoond (*Aymon, Actes der Syn. Nat. de France* t. I, p. 132, 133). Wat den Franschen afgevaardigde Coëtius betreft, zoo wordt diens naam verschillend opgegeven. In een officieele oorkonde van het Convent, die Gerdes uit de nagelaten papieren van Alting in handen kreeg, blijkt, dat hij zichzelf Coëtius teekende, (*Scrinium Antiquarium* t. VII, I, p. 476), maar Datheen in zijn Notulen noemt hem Conuetius. Daar een predikant Coëtius uit die dagen niet bekend is (*Haag's La France Protestante* noemt geen Coëtius, noch in de eerste noch in de tweede uitgave) vermoed ik, dat bedoeld is Couet, die wel een bekende persoonlijkheid was en zelfs op de Synode te Figeac 1579 als